

Protokoll 2

Tillägg till arbetsgruppens slutrapport 3.6.2022

Tid: 14.00-15.10 den 10 februari 2023

Plats: Kommunkansliet

Närvarande: Lenny Karlsson, Gun-Mari Lindholm, Désirée Johansson och Alexandra Blomqvist

1. Arbetsgruppens uppdrag

"Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att återremittera ärendet med syftet att utreda alternativet med en invånarnämnd" enligt förslaget att äldreomsorgsnämnden och bildningsnämnden bildar en invånarnämnd. - Kommunstyrelsen 29.22.2022 §113.

På grund av att kommunen för tillfället saknar kommundirektör genomförs utredningen av den tidigare valda arbetsgruppen. (Kommunstyrelsen 25.11.2021 §133)

Arbetsgruppens uppdrag denna gång: Utred alternativet med invånarnämnd.

Definition av invånarnämnd: En nämnd bestående av nuvarande bildningsnämnden och äldreomsorgsnämnden.

Definition av "alternativet med invånarnämnd": ett alternativ där förvaltningen består av kommunfullmäktige, kommunstyrelse, byggnadsteknisk nämnd och invånarnämnd,

2. Redovisning av svar på frågeställningarna ställda under föregående möte

- Hur mycket personal skulle finnas under invånarnämnden?

Ca 30 personer.

- Hur stor del av kommunens budget skulle upptas av invånarnämnden?

Ca 76% av kommunens totala budget.

Idag upptar Bildningsnämndens budget ca 39% av totalen och Äldreomsorgsnämnden ca 37%.

- Hur många förtroendevalda finns i kommunen i de olika scenarierna?

Nuvarande struktur:

49 st.

Kommunfullmäktige + kommunstyrelse + byggnadstekniska nämnden:
28 st (med fem ledamöter i styrelsen)

Kommunfullmäktige + kommunstyrelse + invånarnämnd + byggnadstekniska nämnden:

35 st (om 5 ledamöter i varje nämnd med två ersättare samt fem ledamöter i styrelsen med personliga ersättare)

Obs. I dessa siffror ingår inte invalda i centralvalnämnd etc.

- Vilka är valbara till invånarnämnden?

Enligt Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland kan inte en anställd inom områdena för nämndens verksamhet ingå som medlem i nämnden däremot kan den anställda ingå i styrelsen.

I styrelsen kan inte anställd inom centralförvaltning och föredragande i nämnder ingå.

Det här betyder att anställda inom kök, bibliotek, dagis, skola och äldreomsorg (ungefär 30 stycken) inte är valbara till en eventuell framtida invånarnämnd. I Kumlinge i dag finns det 145 personer mellan 18 och 65 år. De anställda inom områdena för en eventuell framtida invånarnämnd utgör 20% av de arbetsföra invånarna i kommunen. Det betyder att 1/5 av våra invånare i den åldersgruppen inte är valbara till nämnden.

Till styrelsen kan inte bildningschefen, byggnadsinspektören, äldreomsorgschefen samt byråsekreteraren väljas.

Gruppen har läst förarbetena till vår egen lag samt förarbetena till den finska lagen. Den finska lagen är inte gällande på Åland men eftersom den är senare antagen än vår (2015) kunde den tänkas vara mer vägledande med rättsfall men några sådana fanns inte.

Gruppen har varit i kontakt med Ålands kommunförbunds direktör samt med Jomalas kommundirektör. Den senare är relevant i sammanhanget då de dragit in samtliga nämnder. Frågan till dem båda har gällt valbarheten till nämnd och styrelse i förhållande till §47 och §54

47 §. Valbarhet till styrelsen

Valbar till ledamot i styrelsen är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i styrelsen är inte

- 1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,
- 2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,
- 3) en avdelningschef vid Ålands landskapsregerings centrala ämbetsverk,
- 4) den som är anställd hos kommunen inom kommunens centralförvaltning och som lyder under kommunstyrelsen,
- 5) den som är anställd hos kommunen och som är föredragande i en nämnd eller annars svarar för beredningen av ärenden som kommer att behandlas av kommunstyrelsen samt
- 6) ordföranden i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ för en organisation som har hand om bevakningen av personalens intressen i kommunen. Valbar är inte

 BE

heller den som i egenskap av förhandlare för organisationen eller i annan motsvarande egenskap ansvarar för intressebevakningen.

Den som är ledamot eller ersättare i fullmäktige kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen förutom då fullmäktige tillträtt efter nyval och en ny styrelse ännu inte har utsetts.

Den som är medlem av landskapsregeringen kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen.

En ledamot i fullmäktige eller landskapsregeringen får utses till ledamot eller ersättare i styrelsen endast om denna lämnat skriftligt samtycke därtill.

Majoriteten av ledamöterna i styrelsen får inte vara personer som är anställda av kommunen.

54 §. Valbarhet till nämnder, kommittéer och direktioner

Valbar till ledamot i en nämnd är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i en nämnd är inte.

- 1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,
- 2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,
- 3) kommundirektören,
- 4) den som är anställd hos kommunen och lyder under nämnden samt
- 5) upphävd (2003/23).

Valbar till ledamot i en direktion eller kommitté är den som har rösträtt i kommunalval i landskapet, dock inte den som är minderårig eller som har förklarats omyndig. (2017/119)

- Ungefär hur många ärenden skulle det komma från invånarnämnden till styrelsen?

Äldreomsorgsnämnden , 42 ärenden under 2 år
Bildningsnämnden, 77 ärenden under 2 år

Tillsammans har nämnderna hanterat 119 stycken ärenden under åren 2020 och 2021.

- Finns det uppgifter som kan delegeras vidare från nämnden till utbildningschefen?

Efter diskussion med bildningschefen konstateras att det troligen finns en hel del som kan delegeras från nämnd till tjänsteman vilket skulle underlätta arbetet och ge en snabbare beslutsgång. Troligtvis finns även ärenden som kan delegeras i nästa led, exempelvis från utbildningschef till daghemsföreståndare. Utbildningschefen poängterar att det i fallet med en invånarnämnd behöver vara mycket tydligt vem som är sammankallare, protokollförare etc. Det föreslås också att ledamöterna i sådant fall har personliga ersättare.

 BE

- Hur många ledamöter bör finnas i invånarnämnden?

Flera alternativ har diskuterats. Lämpligt vore fem eller sju ledamöter med personliga ersättare.

- Vilka fördelar finns det med en invånarnämnd?

Genom att behandla dessa områden under en gemensam nämnd med samtliga berörda tjänstemän på plats finns en ännu bättre möjlighet än idag för att direkt informera om hur vissa beslut kan påverka det egna området. Det kan också ge upphov till idéer för samarbeten. Bildningsnämnden är redan i dagsläget bred med stort ansvar.

Alternativet att samtliga nämnder stryks och allt istället centraliseras till styrelsen kan upplevas som odemokratiskt för att så mycket färre personer blir involverade i besluten. Med en invånarnämnd har fler fortsättningsvis möjlighet att påverka. Övriga fördelar med en annorlunda förvaltningsstruktur än nuvarande finns att läsa i den tidigare slutrapporten.

- Vilka nackdelar finns det med en invånarnämnd?

Nämndens budget skulle uppta så mycket som 76% av kommunens totala budget och beröra omkring 30 personal. Nämnden skulle behandla många områden och det kan upplevas som ett betungande ansvar att sitta i en så bred nämnd vilket medför att det kan bli svårt att hitta personer som vill ta på sig det. Det blir två beredande tjänstemän till nämnden, vilket kan vara både en fördel och en nackdel.

Lagen idag är inte anpassad till en förvaltning utan nämnder. När lagen skrivs om görs förhoppningsvis en anpassning till att fler kommuner idag väljer att stryka nämnder och förutsättningarna för valbarhet till nämnd och styrelse kan sedan komma att se annorlunda ut. Det är mycket problematiskt att så mycket som 20% av kommunens arbetsföra befolkning inte skulle vara valbar till nämnden.

- Tillägg

I samband med en eventuell förvaltningsreform borde man även ta tillfället i akt att försöka strömlinjeforma hela förvaltningen. Man borde se över tjänsternas innehåll och struktur för att se om uppgifter kan omfördelas, delegeras eller göras annorlunda för att underlätta arbetet och skapa smidigare arbetsflöden. Man borde se över informationsflödet i kommunen samt skapa enhetliga instruktioner och rutiner och man borde se hur man kan göra plats för utvecklingsarbete. Detta i syfte att skapa ett öppet, smidigt och initiativrikt arbetsklimat.

Detta hör inte till arbetsgruppens direkta uppgift i det här skedet och det finns även att läsa i den tidigare slutrapporten men vi ser det som viktigt att nämna inför det fortsatta arbetet med förvaltningsreformen.